אורח ארעא קמ"ל. פי' רש"י ולמו משום מיקור טרפה תימה דבסמוך משמע שיש מיקור בדבר דקתמר נטיעה מקטע רגליהן דקנדיא וי"ל דולמי ליכא מיקור דמשמחטה היא עומדת בחזקת היתר א מיהו אם נמצאת טריפה לאחר שחלב הוא נעשה כשוגג ולא כאונס שלא היה לו למהר כל כך:

וצלף באילנות. פרש"י ולא ידענא מאי עזותיה ופי' בתוספתא משום דעוסה ג' פירות עלין מציונות וקפריסין ועוד שטוען פירות בכל יום ב מה שאין כן בשאר אילנות ועוד פי' ר"י לעזותו הוי ממה (ג) שעורין ביין מן הקפריסין שהיא עזה כדתנן בפטוס הקטרת יין קפריסין למה הוא בא שעורין בו להפוגן כדי שתהא עזה ולא כפרש"י שפירש בכריתות (דף ו.) שהוא יין הבא ממקום קפרס:

שאני ילתא דביתא. ולא"ת ג ולא תמיהו שלא כי יש בה טורך רבים כדאמרינן לעיל וי"ל דלמא נמי הלכה לטורך רבים שבא לשם הגולה היתה והיו רבים צריכים (ד) ממנה ג: **בכור שנפל לבור ר"י אומר וכו'.** ני"ל דמיירי בבכור שהיה בו מום קבוע מתמעל אך שלא הרגה לחכה מבעוד יום דאי נפל ביה מומא בי"ט ודאי לא הוה שרי רבי יהודה דהוי מוקצה מחמת איסור דלא הוה לעתיה עליה מאתמול ור' יהודה אית ליה מוקצה וה"ק בכור שנפל בו מום אך שלא הרגה לחכה מבעוד יום ונפל בי"ט ביד הממומה וכו' דרומין מומין בי"ט ס"ל גרבי יהודה ר"ש בן לקיש ג' עזין הן ישראל באומות כלב ה בחיות תרנגול בעופות וי"א אף עז בבהמה דקה וי"א אף צלף באילנות: שחטה בשדה לא יביאנה במוט: ת"ר ו אין הסומא יוצא במקלו ולא הרועה בתרמילו ז ואין יוצאין בכסא אחד האיש ואחד האשה איני והא שלח ר' יעקב בר אידי זקן אחד היה בשכונתינו והיה יוצא בגלודקי שלו ובאו ושאלו את ר' יהושע בן לוי ואמר אם רבים צריכין לו מותר וסמכו רבותינו על דברי אחי שקיא דאמר אנא אפיקתיה לרב הונא מהיני לשילי ומשילי להיני ואמר ר"נ בר יצחק אנא אפיקתיה למר שמואל משמשא לטולא ומטולא לשמשא התם כדאמר טעמא ח אם היו רבים צריכין לו מותר א"ל רב נחמן לחמא בר אדא שליח ציון כי סלקת להתם אקוף וזיל אסולמא דצור וזיל לגבי דר' יעקב בר אידי ובעי מיניה כסא מה אתון ביה אדאזל להתם נח נפשיה דר' יעקב בר אידי כי סליק אשכחיה לרבי זריקא א"ל כסא מה אתון ביה א"ל הכי אמר ר' אמי ובלבד שלא יכתף מאי ובלבד שלא יכתף אמר רב יוסף בריה דרבא באלונקי אינו והא רב נחמן שרא לה לילתא למיפק ט באלונקי שאני ילתא דבעיתא אמימר ומר זוטרא י מכתפי להו בשבתא דרגלא משום ביעותא ואמרי לה משום דוחקא דצבורא: **מתני'** בכור שנפל לבור רבי יהודה אומר ירד מומחה ויראה אם

כיה. מה לחם מומרים בו: **כי סליק.** כלומר כי מטח לגי' לחמר שעבר את צור: **אלונקי.** שנבוחי"ל ס"ע שנותן זרועו על כתף חבירו וחבירו על כתפו וזה בכתפו יושב על זרועותם דממחי דרך חול ופרכסת ולהוליך למקום רחוק טפי משנושאים בין ידיהן בכתפו: **ילפא.** שם לחמו של ר"נ: **דבעיתא.** ליפול: **בשבתא דרגלא.** שדורסין: **מכתפי להו.** בניה המדרש על מקומס: **משום בעותא דצבורא.** שהיו נבעתים מן הבבור העומדים על רגליהם מפניהם והיו ירחים ליפול: **משום דוחקא.** שעומדים על רגליהן וטורח לבור הוא הלבך מכתפי להו שבדיהם ומלמידיהם ומוליכין אותן מהר למקומן: **מתני' בכור שנפל לבור.** בבור בזמן הזה אין נשחט בלא מום מפני שקדשים הוא דמחלין הוא קדוש והשוחטו כשהוא תם הוי שוחט קדשים בחוץ וענוש כרת: **שנפל לבור.** וילף פן ימות שם: **מומחה.** בקי בטומין להבחין בין מום קבוע למום עובר:

ירד מומחה ויראה. ולא משום מיקור טרפה: **רבנין.** מלינו לף תנמיס שמלמדים הלכות דרך ארץ שלא ילמד עלמו על הבריות כרעבתן לף זה מהמהר לאכול קודם הפסטו נרחה כרעבתן: **בלא מעניו.** מלד העלין: **תלוכא מקטע רגליהן דרשיעא.** עשב שבשדיו נוקבין ויולדין בעומק ואין מתפשט לבדדין כלל ונוטעין לוחו בין גבולי שדות ובו תיחס יהושע ליבשבל את הארץ ט מקטע רגלי הבשעים ליום הדין שגוחלין ומומסים ומשיגין גבול ואין למדין ממנו: **נטיעה מקטע רגליהן דקנדיא.** נטיעת עלה שאחרה תורה להמתין שלא שיס מלאכול פירות מקטע רגלי הקנדיס הממהרין לאכול קודם הפסטו ונחוח ופעמים שאחלת טרפה וכן בבועלי נדות שממהרין ואיכס יכולין להמתין עד שתטבול: **פורמוס.** מין קטנית עגול כמין עדשה ורחב כמעה קטנה וחוח מר מאד עד שבולקין לוחו שבע פעמים י ונעשה מתוק וטוב עד שיאכל למטעמים בקנוח שעורה: **מקטע רגליהן דשונאי ישראל.** דבאיבי ע"ז בהאי קרא כתיב ויעבדו את הבעלים ואת העשתרות ואת אלהי ארם ואת אלהי צידון ואת אלהי מואב ואת אלהי בני עמון ואת אלהי פלשתים ויעזבו את ה' ולא עבדוהו ממשמע שנאמר ויעזבו את ה' איני יודע שלא עבדוהו ומה ת"ל ולא עבדוהו א"ר אלעזר אמר הקב"ה אפילו כתורמוס הזה ג ששולקין אותו שבע פעמים ואוכלין אותו בקנוח סעודה לא עשאוני בני תגא משמיה דר"מ מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין תנא דבי ר' ישמעאל ב מימינו אש דת למו אמר הקב"ה ראויין הללו שתנתן להם דת אש איכא דאמרי דתיהם של אלו אש שאלמלא ד (לא) נתנה תורה לישראל אין כל אומה ולשון יכולין לעמוד בפניהם והיינו דאמר ר"ש בן לקיש ג' עזין הן ישראל באומות כלב ה בחיות תרנגול בעופות וי"א אף עז בבהמה דקה וי"א אף צלף באילנות: שחטה בשדה לא יביאנה במוט: ת"ר ו אין הסומא יוצא במקלו ולא הרועה בתרמילו ז ואין יוצאין בכסא אחד האיש ואחד האשה איני והא שלח ר' יעקב בר אידי זקן אחד היה בשכונתינו והיה יוצא בגלודקי שלו ובאו ושאלו את ר' יהושע בן לוי ואמר אם רבים צריכין לו מותר וסמכו רבותינו על דברי אחי שקיא דאמר אנא אפיקתיה לרב הונא מהיני לשילי ומשילי להיני ואמר ר"נ בר יצחק אנא אפיקתיה למר שמואל משמשא לטולא ומטולא לשמשא התם כדאמר טעמא ח אם היו רבים צריכין לו מותר א"ל רב נחמן לחמא בר אדא שליח ציון כי סלקת להתם אקוף וזיל אסולמא דצור וזיל לגבי דר' יעקב בר אידי ובעי מיניה כסא מה אתון ביה אדאזל להתם נח נפשיה דר' יעקב בר אידי כי סליק אשכחיה לרבי זריקא א"ל כסא מה אתון ביה א"ל הכי אמר ר' אמי ובלבד שלא יכתף מאי ובלבד שלא יכתף אמר רב יוסף בריה דרבא באלונקי אינו והא רב נחמן שרא לה לילתא למיפק ט באלונקי שאני ילתא דבעיתא אמימר ומר זוטרא י מכתפי להו בשבתא דרגלא משום ביעותא ואמרי לה משום דוחקא דצבורא: **מתני'** בכור שנפל לבור רבי יהודה אומר ירד מומחה ויראה אם

ובספוג שעל המכה, ובלבד שלא יכרוך עליהן חוט או משיחה. יוצאין בקליפת השום ובקליפת בצל שע"ג המכה, ואם נפל לא יחזיר, וא"צ לומר שלא יתן לכתחילה בשבת. יוצאין באגד שע"ג המכה וקושרו ומתירו בשבת, אספלנית שפרשה מן האגד מחזירה עם האגד, יוצאין באיספלנית ובמלוגמא וברטייה שע"ג המכה, ואם נפל לא יחזיר וא"צ לומר לתת לכתחילה בשבת. **סוף עיירובין**, ת"ר רטייה שפירשה מע"ג המכה מחזירין אותה בשבת, ר' יהודה אומר הוחלקה למטה דוחקה למעלה, למעלה דוחקה למטה, ומגלה קצת רטייה, ומקנח פי המכה, ורטייה עצמה לא יקנח מפני שממרת, והממרח חייב חטאת. אמר רב יהודה הלכה כר' יהודה. **מתני' בכור שנפל לבור ר' יהודה אומר ירד מומחה ויראה**

תורה אור השלם

1. וַיִּסְפּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ וַיַּעַבְדוּ אֶת הַבְּעָלִים וְאֶת הָעַשְׁתָּרוֹת וְאֶת אֱלֹהֵי אֲרָם וְאֶת אֱלֹהֵי צִידוֹן וְאֶת אֱלֹהֵי מוֹאָב וְאֶת אֱלֹהֵי בְּנֵי עַמּוֹן וְאֶת אֱלֹהֵי פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַזְבוּ אֶת יְיָ וְלֹא עָבָדוּהוּ:
שופטים י ו

2. וַיֹּאמֶר יְיָ מְסִינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן וְאָתָה מִרְבְּבוֹת קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ: דברים לג ב

רבינו חננאל

ת"ר השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן, שנים דרך ארץ, שלשה מגסי הרוח. **חצובה** הוא עשב שבו תיחם יהושע תחומין לישראל את הארץ, ובוקע ויורד מכוון דרך נכוחה עד התהום, ואם יגזל אחד מששה חבירו, חופרין עד שימצאו זו החצובה ומתפרסם הגזלן הנכנס מאלו הדברים, לפיכך הוא מקטע רגליהם של רשעים, כלומר זה עשב השדה שלא נזהר במצות, ואינו נוטה אילך ואילך אלא יורד נכוחו, והרשעים נצטוו ומפרירין ומניחין דרך ישרה ומעמיקין ועושקין וחומסין. נטיעה מקטעת רגליהן דבועלי נדות וגם לקצביא. כלומר מוציא אדם כמה הוצאות ונוטע כרם וכיוצא בו, וממתין לו שני ערלה [עד] שנת רביעית, ואח"כ אוכל ממנו, והרי הן בשני ערלה ממתינים דברי צורם והמזהירם. ומי ששאשתו נדה אינו ממתין לה עד שתטהר, ואינו לוקח מוסר מנטיעה זו, אלא בועלה בימי נדתה. וכן הקצב אין ממתין עד שתכשר בהמתו, אלא מהמר ואוכל קודם בדיקתה. **תורמוסא מקטע רגליהן דשונאי ישראל.** כלומר אע"פ שהוא מר אינן משליכין אותו, אלא גובריז ושולקין אותו כמה פעמים עד שתמתיק, וישראל לכתחילה פשעו וריצאו, היינו דאמר אפילו כתורמוס הזה לא עשו בני כו'. **מפני מה נתנה תורה לישראל**, מפני שהן עזין, אמר הקב"ה הללו ראויין שתנתן להן דת אש, שנאמר מימינו אש דת למו. שלשה עזין הן ישראל באומות כו'. **שחט** בהמה ביו"ט בשדה, לא יביאנה במוט ובמוטה כדרך שעושה בחול, אלא מביאה בידו אברים אברים. ת"ר **אין הסומא יוצא במקלו והרועה בתרמילו**, תרגום ילקוט תרמיל. **ואין יוצאין בכסא**, אחד איש ואשה, איני והא ההוא זקן [שהיה יוצא] בגלדנקי שלו, פירוש בטיית מכפה. **אריב"ל אם רבים צריכין לו מותר.** וכן אמר אחי שקיא אנא כתפתיה, כלומר אפיקתיה [לרב הונא מהיני לשילי ומשילי להיני, ואמר ר"נ בר' יצחק אנא אכתפיי] למר שמואל (ו)משמשא לטולא, ומטולא לשמשא. **ואסיקנא** הני מילי משום דרבים צריכין להן, וכל מי שהרבים צריכים

ט) עי' נעורן ערך גלוגדקא וערך גלוגדקיא.

א [טוס"ע ס"ח סימן קע סעיף טן]:

יט ב טוס"ע ס"ח סי' קע סעיף ח:

כ ג מיי' פ"ה מהלכות יו"ט הלכה ג סמג לאוין עה טוס"ע ס"ח סי' תקכב סעיף ג [וסי' שם סעיף יח]:

ד [טוס"ע ס"ח סימן תקכב סעיף ג]:

כא ה ו מיי' שם טוס"ע סי' תקכב סעיף ב:

הגהות הב"ח

(ג) תוס' ד"ה ולף וכו' דעזותו הוי ממה שעושין יין מן: (ד) ד"ה שאני וכו' ליכיס לה שם ד"ל:

לעזי רש"י

ציבול"ה [ציבו"ט]. בצלצל בצל קטן.

אנדרי"ש [אינגרי"ש]. עזי-רוח. **פלדיישטו"ל [פלדישטו"ל]**. כיסא מתקפל. **שנבואיל"ש**. מושב.

מוסף תוספות

א. והתירו לאכול כזית מבית טבילתה בלא בדיקה משום הפסד ממונו וכ"ש שאם הוציאו הריאה בלא בדיקה שאין להפסיד הבהמה וסמכינן אורובה וכשירה. רש"י סימן ד. ב. אסיקנא לעיל בבבריתא אחד האיש ואחד האשה ולא שרינן לאשה משום דבעיתא. רמב"ן. ג. ושרו לה משום דבעיתא מה שאין כן באיש דאע"ג דדבים צריכים לו לא שרינן ליה דלא בעית. שם.

רבינו חננאל (המשך)

[לו] שרי. וכסא נמי שרי ובלבד שלא יכתף באלנקי. פירוש שמענו שהיא מרדעת של כתפים. רב נחמן שרא לילתא אשתו למיפק באלנקי, ומשום דבעיתא שמא תפול, ולא תיישב דעתה לישיבה אלא באלנקי. וכן מרימר ומר זוטרא הוו מכתפי להו בשבתא דריגלא באלנקי, ומשום ביעותא (דדוחקא) [או] (ו)דוחקא דצבורא. ירושלמי הלכתא ב"ש אומרים אין מוציאין לא את הקטן כו', רב חונא הורי לאינתתיה דריש גלותא למיפק בכסא, רב חסדא בעי ולא כן תנן אין יוצאין בכסא אחד נשים ואחד אנשים, אפילו ת"ח אין טוענין בדבר זה, ורב חונא טועה. מיישא בר בריה דריב"ל מטען בסדיניה מיעול מידורש לצבורא בשבתא. **תוספתא** במס' שבת יוצאין במוך